

משפטים (398)

אָנְכִי ה' אֱלוֹקֶיךָ (כ.ב.)

ובמדרש איתא עלה, כיון ששמע משה "אָנְכִי ה' אֱלוֹקֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּיַת עֶבְדִּים" מיד אמר משה ברוך אתה ה' שלא עשני גוי. וצ"ב כוונת המדרש בזה מדוע דוקא אז בירך זאת משה רבינו. ונראה, ובהקדם מה שמתקשים בברכת השחר מידי בוקר שלא עשני גוי, מדוע לא מברכים שעשני ישראל. אלא שהרי שנו חז"ל שנח לו לאדם שלא נברא משנברא, ולכך לא מברכים שעשנו, רק אומרים אנו בלשון שלילה שלא עשני גוי, לומר שאחר שנבראנו נותנים אנו שבח עכ"פ שלא עשנו גוי. והנה הקשו המפרשים מדוע אמר השי"ת אנכי ה' וכו', אשר הוצאתיך וכו', ולא נקט אף אנכי אשר בראתיך בבריאת העולם. אלא שעל זה נמי י"ל שטוב לו לאדם שלא נברא משנברא, ולכך לא נאמר בדיבור זה אנכי אשר בראתיך. ומעתה י"ל דזהו שאמר המדרש, כיון ששמע משה אנכי וכו', והבחין שדייק לומר "אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם" ולא אמר אשר בראתיך, הרי שבא ללמדינו דבר זה שנח לאדם שלא נברא משנברא, שכן אם לאו, היה לו לומר אשר בראתיך, וא"כ מכאן ניתן ללמוד שאף בברכת השחר דין הוא שיש לומר שלא עשני גוי ולא לברך שעשני ישראל.

וְנִרְפָּא יִרְפָּא (כא. יט)

מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות (רש"י). לפני אחד הצדיקים הגדולים שבדורות עברו באו פעם אנשים ובכו ובקשו ממנו, כי יתפלל למען חולה מסוכן אשר הרופאים כבר נתיאשו מחייו וקבעו שאיננו יכול עוד לחיות. נענה הצדיק ואמר: התורה נתנה לרופאים רשות רק לרפאות אבל לא לייאש את החיים. לכך אין להם כל זכות, שכן לא קיבלו רשות על כך. הרבי מקוצק זצ"ל היה אומר על כך: יאוש שלא מדעת, כל יאוש בא מתוך שאין דעת.

ספר "מעינה של תורה"

הדרך לזכות לקרבת השי"ת, לברוח מלעשות עוול לזולתו

וְנִקְרַב בְּעַל הַבַּיִת אֶל הָאֱלוֹקִים אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ בַּמְּלֶאכֶת רָעָהּ (כ.ב. ז.)

היה הגאון רבי אלכסנדר משה לפידות זצ"ל בעל "דברי אמת" דורש כמין חומר פסוק זה: מתי נקרא אדם קרוב להשי"ת, כאשר לא שלח ידו במלאכת רעהו ולא עשה כל עוולה במשאו ומתנו, רק אז יזכה להיות קרוב להשי"ת ויקוים בו: "קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת"

ספר "לחתך עליון"

אִם עֲנֵה תַעֲנֶה אֹתוֹ (כ.ב. כב.)

מדוע נכפל לשון עינוי? פירש הרבי מקאצק רעיון עמוק בנכבי הנפש: אדם שיש לו צרות שונות, כשבא אחד ופוגע בו, מלבד עצם הפגיעה, גורם לו להזכר בכל צרותיו, ותולה את הפגיעה בצרותיו הנוספות, ובא לידי שברון לב. על כן הזהירה התורה שלא לצער את היתום, כי בנוסף לעצם הצער, נזכר ג"כ מיתמותו, ויש בכך שני 'עינויים'.

ספר "שיח הפרשה"

הלואה בעדים, צדקה בסתר

אִם פָּסַף תִּלְוֶה אֶת עַמִּי אֶת הָעֲנִי עִמָּךְ (כ.ב. כד.)

העולם אומרים: אם אדם מלוה לחבירו סכום כסף ללא עדים, ואחר כך אין באפשרותו לתבוע את הכסף, הוא צועק, תן לי את הכסף והלה מכחיש, ואין מי שיעיד שאכן היתה הלואה. זהו שנירמז כאן בפסוק: "אִם פָּסַף תִּלְוֶה", אם אתה נותן לזולתך כסף בהלואה, "אֶת עַמִּי", ההלואה צריכה להיעשות בנוכחות עדים שיראו ויעידו על ההלואה. אבל "אֶת הָעֲנִי", אם אתה נותן לעני "עִמָּךְ", תן לו בשקט שאף אחד לא יראה. ספר יחי ראובן

עַד בֹּא הַשָּׁמֶשׁ תִּשְׁיָבֶנּוּ לוֹ. כִּי הוּא כְסוּתָהּ לְבִדְהָ הוּא שְׁמֶלְתוֹ לְעֵרוֹ (כ.ב. כה. כו.)

מבאר הכלי יקר על צד הרמז, שהכתוב מדבר על אדם שעינו רעה בעניים ולא רוצה לעשות צדקה בחייו. ועל זה אומר הפסוק, שחייב לעשות זאת קודם "בֹּא הַשָּׁמֶשׁ", דהיינו קודם שנפטר, "כִּי הוּא", דהיינו הצדקה "כְסוּתָהּ לְבִדְהָ", היא הכסות היחידה שיש לו, שעליה נאמר (איוב כט. כד) "צדק לבשתי וילבישני". ולכן נכתב "כְסוּתָהּ" בה"א, לומר שההלואה והחסד שעשה עם העני, היא כסותה של הנשמה, נשמתו של המלוה. ואמרו רבותינו (ב"ב ט:): שהצדקה נמשלת לבד, שכל נימא ונימא מצטרפת לבגד גדול, כך הצדקה כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול.

ספר "ילקוט מאיש לרעהו"

וּבְכָל אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֲלֵיכֶם תִּשְׁמְרוּ וְשֵׁם אֱלֹהִים אַחֲרֵיהֶם לֹא תִזְכְּרוּ (כ.ג. יג.)

תמוה הדבר למה הוצרך להזהיר שישמרו כל המצוות, פשיטא שהמצוות באו למען שישמרו ישראל מצוותיו יתברך. ונראה דאיתא בסופ"ק דקידושין, דאף דשלוחי מצוה אינן ניזוקין, עכ"ז קרה שאמר אב לבנו לעלות לבירה ולהביא גוזלות, ועלה הבן ושלח את האם ולקח את הבנים ואח"כ נפל ומת, דדלמא מהרהר בעבודה זרה היה, וע"ז נענשין עליה אף על מחשבה לחודה. וזה

דאמר הכתוב, "וּכְלַל אֲשֶׁר אֶמְרָתִי אֲלֵיכֶם תִּשְׁמְרוּ", דהיינו שבזכות כל המצוות דאמרתי לכם תהיו נשמרים מכל דבר רע כי שלוחי מצוה אינן ניזוקין, אך בתנאי ש"שם אֲלֵהֶם אֲחֵרִים לֹא תִזְכְּרוּ", שלא תהיו חלילה מהרהרין בע"ז דאז אין המצוה מגינה. *ספר מקח טוב*

לֹא תִבְשַׁל גְּדֵי בְּחֶלֶב אֱמוּ (כג, יט)

כתב רבינו בחיי וז"ל: ועל דרך הפשט, טעם המצוה הזאת לפי שהוא מטמטם את הלב, שהרי החלב נעשה מן הדם, והדם מזגו רע ומוליד אכזריות. ואחד מטעמי האיסור שבו שאינו מקבל שינוי והתפעלות בגוף כשאר הדברים הנאכלים, ולכך טבעו הרע נשאר בתוכו מבלי שינוי. ואף על פי שגשתנה עכשיו מדם לחלב וקיבל שינוי והתפעלות שהועתק לדבר אחר, מכל מקום כשחוזר ומערבו עם הבשר, הרי חוזר לכח הדם וטבעו הראשון כבתחלה, ובהתערבם יחד מטמטם הלב ומוליד גסות ותכונה רעה בנפש האוכל.

רב רובין זצ"ל בספרו "שנים מקרא"

מעלת מלוי שנותיהם של הצדיקים

אֵת מִסְפַּר יְמֵיךָ אֲמַלֵּא (כג. כו)

אמרו חז"ל (קידושין לח): מלמד שהקב"ה יושב וממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום ומחודש לחודש. צריך ביאור מהי החשיבות הגדולה שהקב"ה צריך לשבת ולמלאות שנותיהם של הצדיקים שיהיו בדיוק באותו חודש שנולד ובאותו יום שנולד? נראה לבאר עפ"י מה שאמרו (מגילה יג): תנא כיון שנפל פור חודש אדר שמח [המין] שמחה גדולה, אמר נפל לי פור בירח שמת בו משה, ולא היה יודע שבז' אדם נולד. נמצא שיום פטירת הצדיק, משפיע מזל רע לכל החודש, ולולי שגם הלידה היתה באותו תאריך, היה מקום להמין לשמוח שמחה גדולה, שבאמת חודש זה מזל רע לעם ישראל. לכן הקב"ה יושב וממלא שנותיהם של צדיקים שהפטירה והלידה יהיו באותו תאריך. *ספר "אוצרות התורה"*

וּמְרָאָה פְּבוֹד ה' פְּאֵשׁ אֲכַלֶּת (כד, יז)

כאשר אדם מישראל רוצה לדעת, אם אמנם הוא עושה נחת רוח להשם יתברך בעבודתו ואם באמת הנהו מרבה כבוד שמים, הרי הסימן המובהק לכך הוא, כשהוא מרגיש בקרבו התלהבות ולהט אש לעבודת השם, שכן אם נותנים לו מן השמים התלהבות, התעוררות ותשוקה לעבודת ה', הרי זה הוכחה שעבודתו מקובלת, "וּמְרָאָה פְּבוֹד ה'", המבחן לאדם, אם אמנם הוא רואה את כבוד ה' בעבודתו, הוא "פְּאֵשׁ אֲכַלֶּת", אם הוא מרגיש בקרבו תשוקה לזהות כאש לעבודת ה'.... אבל אם הוא צונן ושווה נפש, הרי זה סימן שעבודתו רחוקה מלהיות לרצון. *קדושת לוי*

הלכה: הזכרת שם ה' בלעז

איסור הזכרת שם ה' לבטלה הוא לא רק בשם אדנות אלא גם ביתר שמות ה' הנכתבים ואינם נמחקים והם הוי-ה, אלוקים אלו-ה, אהי-ה, א-ל, שד-י, צבא-ות. וכן אסור להזכיר שם ה' בלעז כשאינו בדרך שבח והודאה, אל"ה בערבית בוגא ברוסית וכל על הדרך הזה. *ספר "הליכות ברכות" רב אופיר מלכא שליט"א*

פתגם: מִצְרָף לְקֶסֶף, וְכוֹר לְזָהָב; וּבַחֵן לְבוֹת ה'

ספר משלי

חקירה: איסורי הנאה

לדעת שאינם שייכים לאף אחד, אינם שייכים לו כי האיסור מפקיע ממנו את הבעלות, כמו שהקדש ושחרור מפקיעים מידי שיעבוד (סיבה), או שכיון שרצון התורה שלא יהנו מהחפץ זה, לא נאמרו בו זכויות ממון (סימן). (ברכת אברהם פסחים ז. איסור הנאה אינו שלו)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: צד זכות

רבי איזיל חריף היה מרבה לדבר בגנותה של מלכות רוסיה הרשעה, שמציקה לישראל ורודפת את היהודים בלי חמלה. פעם שאלהו משכיל אחד, שהיה מקורב מעט לחצר המלכות: רבי, האינך מוצא במלכות שלנו אלא רוע ורשעות בלבד? חייך רבי איזיל ואמר: אמנם אני מוצא במלכות רוסיה צד אחד של זכות, שהיא מונעת מחלוקת וחילוקים בדעותיהם לגבי טיב הממשל במדינה, זה שולל וזה מחייב, זה מוצא צד זכות וזה מוצא צד חובה. אבל מלכות רוסיה היא כל כך רשעה, שאינה משאירה כל מקום לחילוקי דעות והכל בדעה אחת, שהיא מלכות הרשעה.

ספר "חד וחלק חלק ב'" (דף קמא)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה, ברוך יואל שמעון ישראל בן פנינה, אברהם בן חנה רחל שרה, הדסה אסתר בת רחל בחלא קטי, **יוצא לאור לרפואה שלימה**, ברוך יואל שמעון ישראל בן פנינה, ראובן ישי בן מרצדס, הדסה אסתר בת רחל בחלא קטי, פטריק יהודה בן גלדיס קאמונה, אברהם רפאל בן רבקה, מאיר חיים בן גבי זוירה, ראובן בן איזא, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, שלמה בן מרים, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלום, אלחנן בן חנה אנושקה, מרים בת עויזא, חנה בת רחל, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, ישראל יצחק בן ציפורה, עמנואל בן סוזן אזיזה. **שלום בית**: גיולה חיה בת סופי לבנה ואילן יהודה יצחק בן סנדרה סולאנגי. **זיווג הגון**: קלואי אורה בת סופי לבנה, לולה לאה בת סופי לבנה, לאה בת רבקה, אלודי רחל מלכה בת חשמה, יוסף גבריאל בן רבקה, מרים בת רבקה. **הצלחה רבה**: נתן בן רבקה, לחנה בת אסתר וליונתן מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עויזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'יזיל לאוני. **לעילוי נשמת**: ראובן בן חנינה, ג'ינט מסעודה בת ג'יזיל יעל, שלמה בן מוחה, מסעודה בת בלח, יוסף בן מייכה. מוריס משה בן מרי מרים. משה בן מוזל פורטונה. אמיל חיים בן עזו עזיזה, ראובן בן חנינה, אליהו בן מרים, ניסים חי הוברט בן ג'ולי, ליליאן רוזה בת אוטה נ'מה, דוד בן מרים, פליקס סעידו בן אטו מסעודה. אפרת רחל בת אסטרייה כוכבה, אברהם בן אליעזר, מלכה אנרייט מרוזקה.

